ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR – YANGI USULLAR, INNOVATSIYALAR VA ULARNI TATBIQ ETISH

Xasanova Nigora Nizomovna,
Jizzax viloyati pedagogik mahorat markazi
musiqa madaniyati metodisti
https://doi.org/10.5281/zenodo.17199123

Annotatsiya: *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va interfaol metodlar orqali o‘quv jarayonini olib borish, ta’lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish – o‘quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlash, ijodkorlik va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Hozirgi tezkor ilm-fan taraqqiyoti davrida ta’lim sifatini oshirish hamda intellektual salohiyatli yoshlarni tarbiyalashda darsni to‘g‘ri rejalashtirish, o‘qitish jarayonini mazmunli tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda interfaol metodlarni amaliyotga keng joriy etish bolaga kayfiyat berish, o‘zini-o‘zi rivojlantirish va baholashga qaratilgan didaktik o‘yinlardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.*

Shu bois, mazkur maqolada darsni samarali tashkil etish, interfaol metodlar orqali o‘quvchining fanga bo‘lgan qiziqishini oshirish, ijodkorligini rivojlantirish, jamoada hamkorlikda ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish hamda o‘quvchilarning bilimini mustahkamlashda fanlararo integratsiya asosida ishlash, ayniqsa, kompyuter savodxonligining ahamiyati, Kahoot onlayn platformasidan foydalanishning afzalliklari misolida ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: *Darsni rejalashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, mavzu, metod, musiqa uslubi, ta’lim sifati, tarqatma kartochkalar, o‘qitish jarayoni.*

Современные педагогические технологии – новые методы, инновации и их применение

Хасанова Нигора Низомовна,
методист музыкальной культуры при центре
Джизакского областного центра
педагогического мастерства
Email: nigorax@554gmail.com
Телефон: +99897 436-06-27

Аннотация: *Организация образовательного процесса с использованием современных педагогических технологий, инновационных подходов и интерактивных методов, а также эффективное использование современных технологий в образовательном процессе являются важными факторами всестороннего развития личности учащегося, формирования самостоятельного мышления, творческих способностей и практических навыков. В современную эпоху бурного развития науки важно повышать качество образования и воспитывать интеллектуально одаренную молодёжь посредством грамотного планирования урока, содержательной организации образовательного процесса, широкого внедрения в практику современных педагогических технологий и интерактивных методов, создания у ребёнка настроения, эффективного использования дидактических игр, направленных на саморазвитие и оценку.*

Поэтому в данной статье на примере преимуществ использования онлайн-платформы Kahoot показаны преимущества использования онлайн-платформы Kahoot для эффективной организации урока, повышения интереса учащихся к науке посредством интерактивных методов, развития творческих способностей, формирования навыков командной работы и укрепления знаний учащихся, особенно компьютерной грамотности.

Ключевые слова: *Планирование урока, современные педагогические технологии, тема, метод, музыкальный стиль, качество образования, раздаточные материалы, учебный процесс.*

Modern pedagogıcal technologıes – new methods, ınnovatıons, and theır ımplementatıon

Xasanova Nigora Nizomovna,
Methodologist of Music Culture Jizzakh Regional Center for Pedagogical Excellence
Email: nigorax@554gmail.com
Phone: +99897 436-06-27

Abstract: *Conducting the educational process through modern pedagogical technologies, innovative approaches, and interactive methods, and using modern technologies effectively in education plays a crucial role in the comprehensive development of students, fostering independent thinking, creativity, and practical skills. In today's era of rapid scientific and technological progress, improving the quality of education and educating intellectually capable youth requires suitable lesson planning and meaningful organization of the teaching process. The broad implementation of modern pedagogical technologies and interactive methods, as well as the effective use of didactic games aimed at enhancing student motivation, self-development, and self-assessment is very important.*

Therefore, this article discusses the benefits of organization effective lesson, increasing pupil interest in the subject through interactive methods, developing creativity, fostering teamwork skills, and reinforcing students' knowledge through interdisciplinary integration. In particular, it highlights the importance of computer literacy and the advantages of using the online platform Kahoot.

Keywords: *Lesson planning, modern pedagogical technologies, topic, method, musical style, quality of education, handouts, teaching process.*

Maktabda o'qitish metodikasi o'zgarmasa, ta'lim sifati ham, mazmuni ham, muhit ham o'zgarmaydi.

Shavkat Mirziyoyev

Ilm-fan jadal rivojlanib jamiyat talablariga mos ravishda yangilanib borayotgan bir davrda yo'lga qo'yilgan sifatli ta'lim vatanparvar, shijoatli, tashabbuskor, ilmga chanqoq yoshlarni kamolotga yetkazish barobarida yurtning porloq istiqbolini yaratishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar – ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, ta'lim sifatini oshirish, o'quvchini faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb qilishga xizmat qiladigan usul va vositalar majmuasi bo'lib, o'quvchilarni bilim, ko'nikma va malakasini oshirishga imkoniyat yaratish bilan birga o'qituvchining professional o'sishi va ma'naviy rivojlanishiga yordam beradi.

An'anaviy o'qitish uslublari emas, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va interfaol metodlar orqali o'quv jarayonini olib borish, ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish – o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlash, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiya bu – ta'lim jarayonini samarali, interaktiv va shaxsga yo'naltirilishda qo'llaniladigan tizimli

yondashuvdir. Ular faqatgina dars uslublarini emas, balki:

darsni rejalashtirish

o‘qitish jarayoni

baholash

motivatsiya

o‘quvchi bilan hamkorlik kabi bosqichlarni qamrab oladi.

1. Darsni rejalashtirish bu muhim jarayon, darsning 50 foiz muvaffaqiyati natijasi demakdir. Darsni rejalashtirish – o‘qituvchining dars jarayonini samarali tashkil etishi uchun tuzadigan puxta rejasi bo‘lib, unda maqsad, vazifa, metod va vositalar, hamda natijalar aniq ko‘rsatiladi.

Darsni rejalashtirish bosqichlari:

- Darsning umumiy maqsadini aniqlash

Ta’limiy: o‘quvchilarga yangi bilim berish.

Tarbiyaviy: dars orqali axloqiy, estetik yoki ma’naviy qadriyatlarni singdirish.

Rivojlantiruvchi: o‘quvchilarning tafakkuri, mustaqil ishlash qobiliyati, ijodkorligini rivojlantirish.

- O‘quv materialini tanlash va tahlil qilish

Dars mavzusiga mos asosiy tushuncha, qoidalar, misol va dalillarni ajratib olish.

Darsda qo‘llaniladigan ko‘rgazmalar, tarqatma materiallarni belgilash.

- Darsning tuzilishini belgilash

Kirish (motivatsiya, mavzuga qiziqtirish).

Asosiy qism (yangi bilimlarni o‘zlashtirish, mustahkamlash).

Yakun (xulosa chiqarish, baholash, uyga vazifa berish).

- Metod va usullarni tanlash

Suhbat, savol-javob, interfaol metodlar, guruhli ish, loyiha, didaktik o‘yinlar.

- Vaqt taqsimoti

Har bir bosqichga qancha vaqt ajratilishini aniqlash.

- Natijalarni baholash mezonlarini belgilash

Og‘zaki so‘rov, yozma topshiriq, Kahoot platformasi orqali test, guruh taqdimoti yoki amaliy ish orqali baholash.

Namunaviy qisqa dars rejasi (Musiqa madaniyati – 7-sinf):

1-jadval

Mavzu:	**Buxoro – Samarqand musiqa uslubi haqida tushuncha**.
Maqsad:	Buxoro – Samarqand musiqa uslubining o‘ziga xos jihatlarini o‘rgatish, ularni amaliy misollarda qo‘llashga o‘rgatish.
Darsning jihozlari:	7-sinf musiqa darsligi, rubob musiqa cholg‘usi, doska, ko‘rgazmalar, tarqatma kartochkalar, slaydlar, videolavhalar, audioyozuvlar.
Darsning borishi:	Kirish (5 daqiqa) – O‘tilgan mavzuni so‘rash, ovoz sozlash mashqlari. Asosiy qism (25 daqiqa) – Buxoro-Samarqand musiqa uslubi haqida ma’lumot berish, “Baljuvon” xalq kuyini tinglash, “Tinchlik bo‘lsin” qo‘shig‘ini o‘rganish. Yakun (10 daqiqa) – Xulosa, savol-javob, baholash. Uyga vazifa – Buxoro-Samarqand musiqa uslubi haqida ma’lumot tayyorlash. “Tinchlik bo‘lsin” qo‘shig‘ini o‘rganish.
Kutiladigan natija	O‘quvchilarning musiqa faniga bo‘lgan qiziqishini oshirish, o‘rganilgan bilimni hayotda qo‘llay olish ko‘nikmasini shakllantirish, ijodkorligini rivojlantirish.
Kelgusida rejalar tahlil va o‘zgarishlar	O‘quvchilarning musiqiy savodxonligini oshirish, ijrochilik (kuy ijro etish, qo‘shiq kuylash) qobiliyatlarini shakllantirish.

2. O‘qitish jarayoni bu – o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasida maqsadli, tashkil etilgan ta’limiy faoliyat bo‘lib, unda bilim, ko‘nikma va malakalar shakllanadi, shaxs tarbiyalanadi va rivojlanadi. O‘qitish jarayoni – o‘quvchini mustaqil fikrlashga, hayotiy muammolarni hal qilishga, jamiyatda faol shaxs bo‘lib shakllanishiga yo‘naltirilgan jarayondir.

O‘qitish jarayonining asosiy jihatlari:

- Maqsadga yo‘naltirilganlik-o‘qitish jarayoni aniq maqsadga ega bo‘ladi: bilim berish, tarbiyalash va rivojlantirish.

- Ikki tomonlama xarakterga ega

O‘qituvchi – bilimni tashkil etadi, yo‘naltiradi, nazorat qiladi.

O‘quvchi – faol ishtirok etib, bilimni o‘zlashtiradi, mustaqil fikr yuritadi.

- Tizimlilik va uzluksizlik

O‘qitish jarayoni sinf davomida izchil tashkil etiladi.

O‘qitish jarayonining tarkibiy qismlari:

Maqsad – nimaga erishish kerakligi (bilim, ko‘nikma, tarbiya).

Vazifalar – maqsadni bosqichma-bosqich amalga oshirish yo‘llari.

Mazmun – o‘quv materiali (fakt, tushuncha, qonuniyatlar).

Metod va usullar – bilimni berish va o‘zlashtirish yo‘llari (suhbat, ko‘rgazmali, amaliy).

Vositalar – darslik, ko‘rgazma, texnik vositalar.

O‘qituvchi faoliyati – tushuntirish, yo‘naltirish, nazorat qilish.

O‘quvchi faoliyati – tinglash, fikrlash, yozish, amalda bajarish.

Natija – bilim, ko‘nikma va malaka shakllanishi, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi ta’sir kabilarni o‘z ichiga oladi.

Pedagoglar ta’lim-tarbiyaning mazmuni o‘qituvchining dars mashg‘ulotiga yondashuviga asoslanishini ta’kidlashadi. “Komenskiyning fikricha, bolaga samarali pedagogik ta’sir ko‘rsatish uchun yosh xususiyatini hisobga olish lozim” [7]. Shuningdek, Kim o‘qitiladi? Nima o‘qitiladi? Natija qanday bo‘ladi? degan savollarga javob bera olsak, oldimizga qo‘ygan maqsadimizga albatta erishamiz.

Fikrlarimizni asoslash nuqtayi nazaridan 7-sinf, musiqa madaniyati fanidan bir soatlik darsni tashkil etish tavsiyasini keltirib o‘tamiz.

Mavzu: Buxoro – Samarqand musiqa uslubi haqida tushuncha.

O‘qituvchi o‘quvchilar bilan salomlashadi.

O‘qituvchi: Assalomu – alaykum, ilmga chanqoq yoshlar,

Ustozingiz sinfda mashg‘ulotini boshlar.

O‘quvchi: Assalomu – alaykum, mehridaryo ustozim,

Darsga tayyormiz bu dam, ilm olmoqqa shaymiz.

O‘quvchilar bilan kayfiyatni ko‘taruvchi, dars jarayoniga tayyorgarlik ko‘rishga qaratilgan ovoz mashqi o‘tkaziladi.

Ovoz sozlash mashqi: Dazmolu – gazmolu, archayu – parchayu, anjiru – zanjiru, shinniyu – chinniyu, ko‘zayu – g‘o‘za qo‘limda, Yallali bobo yalla.

Bilamizki, 5-,6-,7-sinflarda musiqa madaniyati darslarini tashkil etishda musiqa savodi, musiqa tinglash va jamoa bo‘lib kuylash kabi 3 ta faoliyat turidan foydalaniladi. Shu nuqtayi nazardan o‘tilgan mavzuni so‘rashda musiqa savodi faoliyatini qo‘llash, bunda, “Kundalik” yoki “7 ta muhim fakt” metodlaridan foydalanish samarali bo‘ladi.

Kundalik metodi

“Kundalik” metodi – o‘quvchilarning ma’lum fan doirasidagi bilimini oshirish, o‘tilgan mavzuni mustahkamlash, mavzuni o‘quvchi yaxshi o‘zlashtirishini ko‘zda tutilgan holda qo‘llaniladigan samarali metod.

“7 muhim ma’lumot” metodi – O‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, xotirasini mustahkamlash, aniq ma’lumot berish, tahlil qilish va munosabat bildira olish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan metod.

Musiqa savodi faoliyatida o‘quvchilar birin-ketin “Surxondaryo-Qashqadaryo dostonchiligi an’analari yuzasidan daftarida qayd etgan ma’lumotlarini aytib o‘tadi.

1-ma’lumot: She’riy qismlarini qo‘shiq shaklida maxsus ichki bo‘g‘iq ovoz bilan kuylashgan.

2-ma’lumot: Baxshilarning jo‘rnavoz cholg‘usi – do‘mbira.

3-ma’lumot: Dostonchilik ijrolari kuzda mavsum ishlari tugagandan keyin boshlanib, bahor fasli kelgunicha davom etgan.

4-ma’lumot: Baxshilar doston ijrolarini mehmonga chaqirilgan xonadonda ijro etishgan va bu jarayonda mahalla aholisi yig‘ilib ijroni tinglagan.

5-ma’lumot: Dostonlarni kuylash tartib qoidalariga ko‘ra avvalo aytimlar aytiladi.

6-ma’lumot: Terma-biror bir doston ijrosidan oldin baxshi tomonidan kuylanadigan aytim.

7-ma’lumot: Baxshilar oilaviy bayram, to‘y marosimlari va boshqa tantanalarni o‘tkazishga ham taklif etilgan.

Ushbu metodni amaliyotda qo‘llash davrida o‘qituvchi tomonidan uy vazifasi yuzasidan o‘quvchilarning bilimini baholashda ma’lumotlarning takrorlanmasligi, muhimligi va to‘g‘riligi inobatga olinadi. Bu tartibda baholash o‘quvchini darslikdan tashqari mustaqil izlanish, ma’lumot o‘rganish va taqdim etishga o‘rgatadi.

Musiqa tinglash faoliyatida ushbu QR codda berilgan “Buxorocha raqs” videolavhasi ko‘rsatiladi. Kuyda ijro etilgan milliy cholg‘ularning nomini ayting, raqs ijro qilgan raqqosalarning liboslari haqida ma’lumot bering kabi topshiriqlarni berish o‘quvchiga musiqani diqqat bilan tinglash, milliy cholg‘ular hamda mahalliy uslublarga xos milliy liboslarni farqlay olish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Yangi mavzuni tushuntirishda “Sehrli qo‘ngan kapalak” metodidan foydalanishingiz mumkin.

QR cod, Buxorocha raqs

Sehrli kapalak metodi

“Sehrli kapalak” metodi – o‘quvchilarda tabiatga muhabbat, vatanga sadoqat hissini uyg‘otishga, vatanparvarlikni kuchaytirishga xizmat qiladi, shuningdek, o‘quvchilarning diqqatini jamlash, qiziqishlarini o‘rganish, fanga doir bilimlarini oshirish, dunyoqarashlarini boyitish, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, ijodkorligini yuzaga chiqarishga xizmat qiladi. Shuningdek, metodni guruhlarda qo‘llash, guruh jamoalarining bir-birini baholash ko‘nikmasini shakllantirish, munosabat bildira olish qobiliyatini rivojlantiradi. Metodni amaliyotga

tatbiq etish jarayonida o‘quvchilarning ijodkorligi asosida tayyorlangan ko‘rgazmalardan foydalanish ham mumkin. Ushbu metodni 2 xil shaklda qo‘llashimiz mumkin. Avvalo, o‘quvchilar guruhga bo‘linadi.

I shakli: 1 – guruh gulzor va parvoz etayotgan kapalaklarni chizishadi. O‘qituvchi ranglar asosida 2 – guruhga tarqatma ma’lumotlarni tarqatadi, guruh a’zolari esa tarqatma ma’lumotlarni ketma-ket o‘qib beradi. Bunda o‘quvchilar ma’lumotni mustaqil o‘rganishiga erishiladi.

II shakli: 1-guruh doskaga o‘qituvchi tayyorlagan gulzor tasvirli ko‘rgazmaga rangli kapalak stikerlarini yopishtiradi. 2-guruh kapalak stikerini olish orqali kapalak ortiga yashirilgan ma’lumotni sinfda o‘qib beradi. Ushbu metod orqali o‘quvchilar ma’lumotni mustaqil o‘rganish, diqqatni jamlash va erkin ma’lumot berish ko‘nikmalarini egallashadi.

Metod amaliyotda quyidagi ketma-ketlikda qo‘llanadi. Qadrli o‘quvchilar, tasavvur qiling, siz gulzorda sayr qilmoqdasiz. Turfa gullar orasida turli rangdagi kapalaklar raqsga tushmoqda. Kapalak guldan sizga qo‘ndi. Kapalaklar o‘zi bilan qiziqarli ma’lumotlarni sizga tuhfa qilmoqda. O‘zingiz tanlagan kapalak stikeri orqali muhim ma’lumotlarni o‘qib eshittiring. Ko‘rdingizmi, siz ma’lumot bilan tanishish va yetkazish imkoniyatiga ega bo‘ldingiz.

O‘quvchilar Kapalak stikerlari orqali o‘zlashtirgan muhim ma’lumotlar:

1. (Sariq rangli kapalak) Buxoro va Samarqand – O‘zbekistonning qadimiy madaniyat markazlari bo‘lib, ularning musiqa uslublari ham o‘ziga xosdir.

2. (Qizil rangli kapalak) Buxoro musiqa uslubi og‘irroq, salobatliroq, tantanavor va chuqur falsafiy ohanglarga boy. Buxoro shashmaqom maktabi ijro uslubining qo‘shiq va ashulalarida sokinlik, bosiqlik, murakkab ohanglar ustunlik qiladi.

3. (Havo rangli kapalak) Buxoro musiqa uslubida asosan, tanbur, dutor, g‘ijjak, nay va doira cholg‘ularida musiqa ijro etiladi.

4. (Yashil rangli kapalak) Yunus Rajabiy, Shorahim Shoumarov, Ota Jalol kabi hofizlar Buxoro musiqa uslubida ijro qilishgan.

5. (Jigar rangli kapalak) Buxoro musiqa uslubi ko‘proq mumtoz, diniy-ma’rifiy va falsafiy mazmundagi ashulalar ijro etilishi bilan ajralib turadi.

6. (Qora rangli kapalak) Samarqand musiqa uslubi yengilroq, ravon, lirika va romantik ruhda ijro etilishi bilan ajralib turadi.

7. (Havo rangli kapalak) Ijro uslubida ko‘proq keng ovoz diapazoni, jozibali ohang, xalqona yengillik seziladi.

8. (Jigar rangli kapalak) Samarqand musiqa uslubida asosan, dutor, rubob, nay va g‘ijjak cholg‘ularida musiqa ijro etiladi.

9. (Qizil rangli kapalak) Mashhur ijrochilar Abduqodir Ismoilov va Sherali Jo‘rayev ijodida Samarqand musiqa uslubi seziladi.

10. (Qora rangli kapalak) Samarqand musiqa uslubida lirik-muhabbat ashulalari, xalqona ruhdagi kuy va qo‘shiqlar ustunlik qiladi.

11. (Sariq rangli kapalak) Buxoro va Samarqand musiqa uslubining o‘xshashligi mumtoz musiqaga tayanganidir.

12. (Yashil rangli kapalak) Ikki hudud musiqa uslubidagi farqlar: Buxoro musiqa uslubi jiddiyroq, falsafiy ohanglarga boy, Samarqand musiqa uslubi lirika va yengillikka moyilroq.

Dars jarayonida o‘qituvchi 80/20 tamoyiliga asosan topshiriqni tushuntirish, o‘quvchilarni yo‘naltirish va nazorat qilish vazifalarini bajaradi. Ya’ni, o‘quvchilarning faolligi 80 foiz bo‘lishi hisobiga darsning mazmunli va samarali bo‘lishiga erishiladi.

Jamoa bo‘lib kuylash faoliyatida darslikda Halima Ahmedova she’ri, Xurshida Hasanova musiqasi bilan berilgan “Tinchlik bo‘lsin” qo‘shig‘ini bandlarga bo‘lib, sinf o‘quvchilarini 3 guruhga bo‘lgan holda o‘rgatishimiz asarni qisqa muddatda tez o‘rganishga yordam beradi.

“Bulut ko‘kni qoplamasin,
Quyosh kulsin, Quyosh kulsin,
Biz istaymiz bu dunyoda,
Tinchlik bo‘lsin, tinchlik bo‘lsin” [3].

Yangicha tashabbuslar, innovatsion g‘oyalar bilan ta’lim jarayonlari, sifatini oshirish, farzandlarimizning fanlarni mukammal o‘zlashtirishlari yo‘lida samaradorlikka erishishda bor bilim, salohiyatimiz va kuch qudratimizni safarbar etishimiz lozim.

Dunyo olimlari tomonidan “XXI asr – axborot texnologiyalari asri” deb atalishi, dunyo miqyosida axborot kommunikatsiya tizimi yuksak darajada rivoj topayotgani, aynan ta’lim sohasiga ham jadal kirib borgani va ish sifatining rivojida namoyon bo‘ladi. Masalan, kundalik com. platformasi orqali elektron jurnalning joriy etilishi ortiqcha sarf-xarajatlar, xususan, qog‘ozbozlikning oldini olish, qolaversa, ota-onalar uchun istalgan vaqtda, istalgan joyda shaxsiy login va paroli orqali farzandining o‘zlashtirish darajasini o‘rganish imkonini beradi. Demak, bugungi kun o‘qituvchisi darsni qiziqarli va mazmunli tashkil etishda zamonaviy AKT va multimedia vositalaridan samarali foydalanishi bilan bir qatorda farzandining bilim olishini nazoratga olish va qo‘llab-quvvatlashda ota-onalarning ham AKT savodxonligiga ega bo‘lishi kerakligini davr taqozo qiladi. Zero, kompyuter savodxonligini mukammal egallash barcha sohalarda bo‘lgani kabi ta’limda ham o‘zining ijobiy samarasini beradi.

2. Ma’lumki, hozirgi ilm-fan taraqqiyoti davrida o‘quvchilar bilimini baholashning bir qancha samarali yo‘llari va vositalari mavjud. Shulardan biri bugungi kunda ta’lim jarayonida ommalashib borayotgan onlayn platformalardan hisoblangan Kahoot platformasidir. Shu o‘rinda, sizga ushbu platformadan foydalanish haqida qisqacha to‘xtalib o‘tamiz. Dastlab google brauzeri orqali Kahoot.com Kahoot! Quiz games platformasining yuqori qismida joylashgan sign up free – bepul ro‘yxatdan o‘tish oynasiga kiriladi. Ushbu oynadan teacher – o‘qituvchi maqomi hamda ish joyiga school – maktab bo‘limi tanlanadi. Tezkor akkaunt yaratishda continue with google orqali shaxsiy elektron pochtangizdan foydalanishingiz mumkin. (Agar elektron pochtangiz bo‘lmasa, play market orqali yangi ochishingiz lozim bo‘ladi.) Ekranda ko‘ringan oynadan *create* – yaratish tugmasi bosiladi va Kahoot bo‘limi tanlanganda ekranda test yaratish oynasi ochiladi. Ushbu oynada test yaratishda foydalanadigan imkoniyatlar ham ko‘rsatilgan. Masalan, oyna markazida *find and insert media* sizga rasmlar tanlash imkonini bersa, upload media kompyuteringizda mavjud rasm va ma’lumotlardan testda foydalanish imkonini beradi. Ekranning *yuqori* qismiga savolni, *pastki* qismiga javoblarni kiritishingiz va to‘g‘ri javobni maxsus belgi orqali ajratib qo‘yishingiz, testlaringiz javobini 5-6 ta variantda berishingiz ham mumkin.

Shuningdek, oynaning chap burchagida *add question* bo‘limida savol qo‘shishning quiz, slayd, oddiy, murakkab ko‘rinishlaridan foydalanish imkoniyati berilgan bo‘lsa, oynaning o‘ng burchagida savol turi, vaqt chegarasi va baholash mezonlari keltirilgan. Test tuzishni yakunlagach, test to‘plamini nomlashingiz, *share* bo‘limi orqali linkni boshqalarga ulashishingiz, *host live – continue with no island-start* buyrug‘ini berish orqali testni onlayn shaklda ishga tushirish uchun boshlash, ya’ni, start tugmasini bosishingiz mumkin. Testni ishlash 2 xil shaklda amalga oshadi: 1-shakli: O‘qituvchi tomonidan testni tayyorlash jarayonida materiallari xavfsizligini saqlash uchun *pin cod* kiritiladi. Foydalanuvchi ushbu pin codni kiritganda, o‘qituvchi jarayonga *start* buyrug‘ini bergach, test boshlanadi. 2-shakli: *Quare codni* (KR) skanerlash orqali test jarayonida ishtirok etish mumkin. O‘quvchi to‘g‘ridan to‘g‘ri test savollarini yechishi mumkin. Har bir test yakunida g‘oliblar ko‘rinib turadi, bu esa ishtirokchilarni ruhlantiradi. Kahoot platformasi orqali tayyorlangan testni dars jarayonlarida qo‘llash o‘quvchilarda bilimni mustahkamlash,

to‘g‘ri qaror qilish, hozirjavoblik, zukkolik va tezkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Demak, siz testni ushbu link orqali joyladingiz (https://create.kahoot.it/share/enter-kahoot-title/5ed76c8d-4ae0-456c-91a4-9119386d40d8) [8].

O‘quvchilarga test topshiriqlari berildi. Bir vaqtning o‘zida hamma o‘quvchilar mazkur platformaga shaxsiy telefoni yoki kompyuter orqali kirib javobni belgilab borishadi va jarayon yakunida natijalar platformada ko‘rinadi. Agar dars jarayonida ushbu test sinovini o‘tkazish imkoni bo‘lmasa (sizda kompyuterga ehtiyoj yoki vaqt taqsimoti muammosi bo‘lsa), testni uyda bajarish ko‘rsatmasini berishingiz mumkin.

3. Darsning 40 daqiqa davom etishi o‘quvchini toliqtiradi, shuning uchun didaktik o‘yinlardan foydalanish lozim. Bu zamonaviy til bilan aytganda, “gamifikatsiya” ya’ni, o‘qitishda o‘yin elementlari orqali “motivatsiyani kuchaytirish” deyiladi. Qanday ishni amalga oshirishimiz, kundalik yumushlar yoki dars mashg‘ulotlaridan qat’iy nazar bizga motivatsiya kerak bo‘ladi. Hozirgi kunda ommalashib borayotgan ushbu atamaning izohiga to‘xtaladigan bo‘lsak, motivatsiya bu – shaxsni biror faoliyatga undovchi ichki ehtiyoj va tashqi omillar majmuasi. O‘qitish jarayonida motivatsiya o‘quvchilarning bilim olishga qiziqishi, faol ishtiroki va natijaga intilishida asosiy omil hisoblanadi. O‘qituvchi har bir darsda motivatsion usullardan foydalanib, o‘quvchilarda qiziqish va ishtiyoqni doimiy ravishda qo‘llab-quvvatlaydi, darsda ijobiy natijaga erishishni ta’minlaydi. Fikrimiz isboti tariqasida darsimizda bolalarga rag‘bat va kayfiyat beruvchi “Kim zukko?” o‘yinini qo‘llaymiz. O‘quvchilarni umumiy 2 guruhga bo‘lamiz. Milliy musiqa cholg‘ulari rasmi tasvirlangan tarqatma kartochkalarni stol ustiga teramiz va guruh a’zolaridan bittadan vakilni bir vaqtning o‘zida stol oldiga stulga o‘tirgan holda joylashtiramiz. Bunda o‘quvchilar rasmli kartochkaga teskari holatda o‘tiradi va o‘qituvchi aytgan cholg‘u asbobini stolga qarab topishi kerak bo‘ladi. O‘quvchiga kayfiyat berish, diqqatini jamlash va faolligini oshirish uchun audioyozuvlar orqali musiqa qo‘yiladi. So‘ralayotgan cholg‘u asbobi ijrosidagi kuy bo‘lsa, o‘quvchining bilimini mustahkamlashga ham erishish mumkin. Jarayon 3-4 daqiqa davom etadi. Albatta, bu o‘yin so‘ngida ham bellashuvda g‘olib bo‘lgan guruh baholash yo‘li bilan rag‘batlantiriladi.

5. Bugungi kunda inson va jamiyat ehtiyojlarini qondirishni rivojlanib borayotgan texnologiyalarsiz tasavvur qilish qiyin. “Shaxs kamoloti yo‘lida zamonaviy ta’limni tashkil etishga qo‘yiladigan muhim talab – ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmasdan qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir” [5]. Shu ma’noda, sifatli ta’lim berishdagi eng muhim jihatlardan biri o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi hamkorlikdir. O‘quvchi bilan hamkorlik – bu o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida bilim olish jarayonida tenglik, o‘zaro hurmat va faol muloqot asosida tashkil etiladigan pedagogik munosabatdir.

O‘quvchi bilan hamkorlikning mazmuni:

O‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida ishonch – o‘quvchi o‘z fikrini erkin ayta olishi, savol berishdan qo‘rqmasligi, har bir o‘tilgan mavzuni erkin bayon qilishi.

Sheriklik asosida ta’lim – o‘qituvchi bilimni “tayyor” bermaydi, balki o‘quvchi bilan birgalikda izlaydi.

O‘quvchini faol subyekt sifatida ko‘rish – o‘quvchi bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki yaratuvchi.

O‘zaro hurmat va qo‘llab-quvvatlash – o‘qituvchi o‘quvchining fikrini qadrlaydi, xatolarini to‘g‘rilashda uni kamsitmaydi.

Hamkorlikning asosiy tamoyillari:

Hamjihatlik – darsni birga tashkil etish.

Faollik – o‘quvchi faol ishtirok etishi.

Erkinlik – fikr bildirish, savol berish huquqi.

Mas’uliyat – o‘quvchi ham o‘z bilimiga javobgar ekanini his qiladi.

O‘qituvchi-o‘quvchi hamkorligining shakllari:

Suhbat va muhokama – biror muammoni birgalikda hal qilish.

Guruhli ish – kichik jamoalarda ishlash, natijani birgalikda himoya qilish.

Loyiha usuli – o‘quvchi va o‘qituvchi bir mavzuda tadqiqot olib boradi.

Didaktik o‘yinlar – rolli o‘yinlar, musobaqalar orqali hamkorlik.

Refleksiya – dars oxirida birga xulosa chiqarish, baholash.

O‘quvchi bilan hamkorlik ta’lim jarayonida shaxsiy rivojlanishga, mustaqil fikrlashga, mas’uliyatni his qilishga, ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. O‘qituvchi – yo‘lboshchi, o‘quvchi esa faol ishtirokchi bo‘ladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar ta’lim sifatini oshirishda muhim omildir. Ularning samarali qo‘llanilishi o‘quvchilarning bilim darajasini chuqurlashtirish, ijodkorlik va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, eng asosiysi – ta’lim jarayonini zamon talablariga moslashtirish imkonini beradi. Ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda o‘rganilgan bilimni kelgusi hayotda qo‘llay olish, tanlagan kasbiga bog‘lash, o‘quvchilarda ijodkorlik, jamoa bilan ishlash, muammoli vaziyatlarda tanqidiy yondashgan holda munosib yechim topa olish ko‘nikmalarini shakllantirishda xalqaro tajribalardan andoza olgan holda milliylikka uyg‘unlashritish va amaliyotda qo‘llash dolzarb sanaladi. O‘quv jarayonini amalga oshirishda o‘qituvchidan kasbini sevish, o‘z ustida tinimsiz ishlash, har bir darsni san’at darajasida tashkil etish to‘laqonli muvaffaqiyatni ta’minlaydi. Shu bois, 7-sinf musiqa madaniyati fanidan bir soatlik dars ishlanma misolida darsni qiziqarli va sifatli tashkil etishga yordam beradigan tavsiyalarni berishni lozim topdik. Ta’kidlash o‘rinliki, fan o‘qituvchilarining dars ishlanmadan foydalanmayotgani darsda ba’zi kamchiliklarga yo‘l qo‘yilishiga sabab bo‘lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, darsni rejalashtirgan holda olib borish va darsdan so‘ng ushbu o‘tkazilgan darsi yuzasidan shaxsiy xulosasi asosida keyingi dars mashg‘ulotlarini mazmunli tashkil etishga puxta tayyorgarlik ko‘rish, darsni oldindan rejalashtirish davr talablaridan kelib chiqqan holda xalqaro talablarga javob beradigan, amaliyotda ijobiy natijaga erishilgan interfaol zamonaviy metodlardan unumli foydalanish mahoratli o‘qituvchining kasbiy rivojlanishini ta’minlaydi va muvaffaqiyati omili bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. OmonovN.T., Xo‘jayevN.X. va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: 2009.

2. Hasanboyev J. va boshqalar. Pedagogika. – Toshkent: 2011.

3. Ibrohimov O., Sadirov J. Musiqa. 7-sinf uchun darslik. – Toshkent: G‘.G‘ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi, 2017. – 15-16 b.

4. Xasanova N.N. O‘zbek milliy musiqasi tarixidan. Umumiy o‘rta ta’lim maktablari hamda bolalar musiqa va san’at maktablari uchun uslubiy qo‘llanma. – Toshkent: 2020.

5. Xasanova N. Musiqa madaniyati darslarida o‘quvchilar ijodkorligini shakllantirish texnologiyalarini takomillashtirish. Umumiy o‘rta ta’lim maktablari musiqa madaniyati o‘qituvchilari uchun o‘quv-metodik qo‘llanma. – Toshkent: 2018 – B. 25.

6. Mavlonova R.A. va boshqalar. Umumiy pedagogika. – Toshkent: 2018.

7. https://uz.wikipedia.org/wiki/Yan_Amos_Komenskiy.

8. https://create.kahoot.it/share/enter-kahoot-title/5ed76c8d-4ae0-456c-91a4-9119386d40d8